

АНОТАЦІЯ

Сумарук А. П. Неофольклорні риси баянної творчості Володимира Рунчака (до питання виконавського інтонування). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Наукове обґрунтування творчого мистецького проєкту на здобуття наукового ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» (галузь знань 02 «Культура і мистецтво»). – Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. Львів, 2025.

У праці висвітлено творчу постать Володимира Рунчака як відомого адепта сучасного мистецтва, що стоїть на засадах розвитку української баянно-акордеонної культури. Основу проєкту формує музично-стилістичний та виконавський аналіз баянних творів композитора. Специфіка інструментальної мови митця продукує проблеми виконавського інтонування та висуває питання сучасного художньо-виконавського підходу.

Українська баянна культура є порівняно молодим явищем в історії національного музичного мистецтва, що актуалізує проблеми теоретичного та практичного дослідження багатьох її аспектів. На другу половину ХХ століття припадає найбільш інтенсивний етап розвитку, пов'язаний з наближенням до горизонтів модерної європейської традиції та виходом на професійний концертно-академічний рівень. Творчість Володимира Рунчака, що розгортається в останній третині ХХ – на початку ХХІ століть, є яскравою ілюстрацією якісного оновлення та збагачення лексичного фонду баянної музики, розширення жанрового кола, технічного та звуковиразового потенціалу, що є надзвичайно вагомим внеском в історію розвитку інструмента та виконавського мистецтва.

У світлі актуалізації неофольклорних віянь у мистецькому просторі ХХ століття кожен новий дотик до автентичних джерел продукує незвичні форми переломлення глибинних народних пластів, спонукаючи композиторів до індивідуально-творчої проєкції фольклорних моделей у системі авторського стилю. Відтак, з широкої палітри баянної творчості Володимира Рунчака обрано

для дослідження музичні зразки неофольклорного спрямування, що розкривають національно-ментальну ідентичність митця та його діалог з фольклорною традицією. Для комплексного дослідження доцільно зупинитися на творах різних періодів та жанрів, для сольного та ансамблевого виконання (сюїти для баяна соло «Три фольклорні п'єси», «Портрети композиторів», «Китайський диптих» №2, «Гуцульська мозаїка» для баяна й скрипки).

Ключові напрямки дослідження розподіляються відповідно між трьома розділами, що присвячені історико-культурологічним та художньо-естетичним засадам неофольклоризму, оптиці музично-стилістичного почерку композитора у творах з неофольклорними мотивами та проблемам виконавського інтонування з проєкцією на ширші засади функціонування композиторської та виконавської творчості у мистецькому просторі постмодернізму.

У першому розділі сформульовано понятійний апарат фольклоризму та неофольклоризму, висвітлено основні різновиди з акцентом на композиторському фольклоризмі. Встановлено, що саме він зберігає органічний зв'язок з творчо-інтонаційними та художньо-естетичними категоріями музичного мистецтва, починаючи від перших етапів становлення української композиторської школи. Виявлено діапазон творчого перетворення фольклорних першоджерел в історичній площині – від декларативного зображального характеру у романтичній музичній традиції до індивідуалізованої проєкції. Закономірно, що найбільш детально охоплено проблеми функціонування неофольклоризму як художньо-мистецького напрямку. Відповідно до цього окреслена історико-хронологічна панорама, образно-тематичне поле творчості та концептуальні шляхи стилістичного втілення фольклорних моделей у музичній мові композиторів ХХ століття. У цьому контексті висвітлено постать Володимира Рунчака та актуалізовано спроби творчого переосмислення фольклорних моделей у різних жанрах його доробку. Виявлено функціональну площину діалогу «композитор-фольклор» з огляду на біографічні та соціокультурні фактори, встановлено діапазон стилістичних пошуків В. Рунчака у творах неофольклорного напрямку.

Другий розділ дослідження присвячений розгляду баянних творів Володимира Рунчака з метою виявлення музично-інтонаційної рецепції фольклорних моделей (на матеріалі сольних та ансамблевих зразків). Детально проаналізовано принципи формо-творення та музично-лексичну палітру, що вказує на широкий спектр залучених етнохарактерних моделей (український, російський, китайський фольклор). Здійснено характеристику ключових елементів музичної мови (мело-ритмічна канва, фактурно-тематичний розвиток, гармонічна мова, тональний план), музично-драматургічного та структурно-композиційного розвитку. Визначено особливості образно-тематичного потенціалу фольклорних моделей та їх роль у художньо-філософській концепції творів. Розкрито основні шляхи музично-стилістичної проєкції фольклорних елементів (стилізація народного колориту ладогармонічними, ритмічними, структурними, сонористичними засобами, алюзії на стилі, залучення прийомів народно-імпровізаційного музикування).

У третьому розділі висвітлено ключовий, виконавський аспект, що розкривається у комплексному підході. Насамперед встановлено принципи взаємодії композиторської й виконавської творчості в історичному розрізі, залучено понятійний апарат виконавського стилю, що функціонує у численних дефініціях. Відтак виявлено механізми композиторсько-виконавської співдії на прикладі баянної творчості Володимира Рунчака: встановлено ключові творчі союзи, шляхи стимуляції композиторського креативу та виконавської діяльності. Окремо запропоновано музично-виконавський аналіз обраних баянних творів, де окреслено основні проблеми інтерпретації (технічно-виконавські, музично-стилістичні та художньо-концептуальні особливості). Наочним доповненням виконавських аспектів творчості В. Рунчака став творчий діалог-інтерв'ю з митцем, що вміщує практичні рекомендації щодо інтерпретації творів, маловідомі факти композиторсько-виконавських зв'язків, історію створення та виконання окремих творів баянного репертуару.

Зважаючи на комплексний характер дослідження, залучення суміжних теоретичних та практичних аспектів, формується перспектива подальшого

розвитку заявлених проблем. Це стосується, зокрема, сучасної виконавської практики, що потребує нового підходу до інтерпретацій, виявлення подальших проблем художньо-творчої комунікації композитора та виконавця. Актуальними залишаються питання розширення матеріальної бази дослідження іншими творами В. Рунчака, аналіз інтерпретаційних версій творів та загалом популяризація баянних здобутків у культурно-просвітницькій, педагогічній, музично-громадській, музикознавчій сферах.

***Ключові слова:** українська музична культура; баянне мистецтво; індивідуальний композиторський стиль; постмодернізм; музичний авангард; баянно-інструментальна мова; неофольклоризм; фольклорні мотиви, виконавський стиль; музична інтерпретація.*

SUMMARY

Sumaruk A. P. Neofolk signs of Volodymyr Runchak's bayan creativity: to the issue of performing intonation. – Qualifying scientific research as a manuscript.

Scientific justification of the creative artistic project for obtaining the educational-artistic degree of Doctor of Arts in the specialty 025 «Musical Art» (field of knowledge 02 «Culture and Art»). – Lviv Mykola Lysenko National Music Academy, Lviv, 2025.

The work explores person Volodymyr Runchak as one of the greatest reinventor of modern bayan creativity, that actively supports the development Ukrainian bayan and accordion culture. The project is based on music stylistic and performing analysis of the composer's bayan works. The specificity of the instrumental means produces issues with performing intonation and provides a close connection of composer's and performing creativity.

Ukrainian bayan art is a relatively recent phenomenon in the history of national musical culture. This actualizes the issues of theoretical and practical research. An active stage of development occurs in the second half of the XX century. It is associated with approaching to the modern European tradition and entering a new professional and academic level. V. Runchak's creativity covers a period the last third of the XX the beginning of the XXI centuries. It reflects the qualitative renewal of lexical fund, expanding the genres, technical and sounding potential. It became a significant contribution to the development of instrument and performing perspective.

In the process of actualization neofolkloristic trends occurred the unusual forms conversion of innards folk pools. It provoked composers to the individual creative reflection folk models in the author's style. Therefore from large variety of Volodymyr Runchak's bayan creativity were elected neofolkloristic music works. For the complex research were chosen solo and ensemble works from different periods and genres (suites for solo bayan «Three folklore pieces», «Portraits of the composers», «Chinese diptych» №2, «Hutsul mosaic» for violin and bayan).

The key areas of the research are divided amongst three chapters. It dedicated to the historical and cultural, artistic and aesthetic principles of neofolklorism (first

chapter), Volodymyr Runchak's musical style in the neofolkloristic works (second chapter) and problems of performing intonation (third chapter). It projects on comprehensive plan of composer's and performing creativity in the music art of postmodernism.

The first section discusses the conceptual apparatus of folklorism and neofolklorism. The composer's neofolklorism preserves fundamental connection with intonational and artistic-aesthetic categories of musical art from the first steps in the development of Ukrainian composer's school. Revealed the range of creative modifications of folklore sources in the historical plane – from declarative character in the musical tradition of romanticism to intuitive projection in the art of postmodernism. It is natural the problems of functioning of neofolklorism as artistic direction are covered by the most profound. In accordance with this historical and thematic character of creativity and conceptual ways of stylistic implement folklore models in the musical language are indicated.

The second chapter is devoted to examining Volodymyr Runchak's bayan works. Peculiarities of musical intonation reception of folklore models are revealed (based on solo and ensemble works). The principles of formation and music-lexical fund are analyzed in details. It gives a characteristic of main factors of music expression: melorhythmic models, thematic development, harmonic language, tonal plan, music-dramaturgical and structural compositional details. The features of thematic and story potential of national models, it's role in the philosophical concept of works are educated. It reveals basic ways of music-stylistic projection of folklore elements (stylization of folk peculiarity through harmonic, rhythmic, structural, sonoristic models, allusions to style, folk improvisational performance techniques, etc.).

The third chapter covers the key performance aspect of research, theoretical and practical issues. Principles of interaction between composer and performer creativity in historical perspective are primarily established, conceptual apparatus of performing style are involved. The characteristic of composer-performer interaction on the example of V. Runchak's bayan works are revealed. It suggests music performance analysis of bayan works, the main problems of interpretation (technical, stylistic,

artistic, conceptual). Creative dialogue-interview with the artist serves as a supplement to performance aspects of V. Runchak's works. It consists of practical recommendations for interpreting works, unknown facts of composer and performer communication, history of the creation and performance works.

Prospect of further development is formed given the complex type of the study, involving related theoretical and practical aspects. This applies in particular to modern performing practice, new approach to interpretations, identification of further problems of creative communication between composer and performer. Topical questions concerning the expanding material base by V. Runchak's works, analyzing interpretative versions and generally popularizing bayan achievements in the cultural and educational, pedagogical, music and public, musicological spheres.

Keywords: *Ukrainian music culture; bayan creativity; composer's unique style; postmodernism; music avant-garde; bayan instrumental language; neofolklorism; folklore models; performing style; music interpretation.*